

כשתכניות תעשיידע פוגשות נוער בסיכון

ורד גולן, עינת אורינג, מור טויזר 28.12.2017

כ-16% מכלל הילדים ובני הנוער בישראל (כ-400,000 ילדים ובני נוער) מוגדרים כילדים ובני נוער בסיכון. כשמספר כזה של בני נוער מוגדרים כנוער בסיכון, תעשיידע לקחה על עצמה לשלב את התכניות שלה גם באוכלוסיות אלו.

כיצד מפתחים ומקיימים הדרכה ממוקדת לאוכלוסיה זו? מהם עקרונות העבודה עם תלמידים בסיכון ומה המאפיינים של תכנית פדגוגית ממוקדת קהל היעד? אנחנו שמחים לשתף בתהליך שנמשך כחצי שנה - מאפיון ועד לפיתוח של תכנית חדשה בתעשיידע: **נערות מעצבות קהילה**. התכנית הראשונה שאופיינה, נכתבה ופותחה עבור תלמידות חט"ב בסכנת נשירה מבית הספר.

על מנת להתחיל בתהליך פיתוח משמעותי שיוביל להצלחה בתכנית בסופו של דבר, ניסינו להבין ולהכיר את האוכלוסייה בסיכון בתהליך הכולל התייעצות עם מומחים ולמידה מניסיונם של מחוזות ההדרכה. **ילדים ונוער בסיכון מוגדרים כחיים במצבים המסכנים אותם במשפחתם ובסביבתם, וכתוצאה ממצבים אלו נפגעת יכולתם לממש את זכויותיהם על פי האמנה לזכויות הילד**. רוב הילדים והנוער בסיכון סובלים מבעיות בהשתייכות למשפחה כלומר בעיות בקשר של הורים עם הילדים, בדאגה ובהשגחה עליהם.

תעשיידע מתוך שליחות לאומית שמה לעצמה למטרה לחשוף תלמידים לעולם היזמות, התעשייה והטכנולוגיה בכדי להגביר מימוש פוטנציאל התלמידים, להרחיב את אפשרויות הבחירה העומדות בפני כל ילד, ולעודד בחירה במקצועות טכנולוגיים. תעשיידע פועלת בכל רחבי הארץ במגוון רחב של מגזרים כתכנית התערבות בבתי הספר המוסיפה על התכנים הנלמדים בתכנית הלימודים של משרד החינוך. אנו מאמינים כי לכל תלמיד על יכולותיו ותחומי העניין השונים בו צריכה להיות היכולת לממש את עצמו ואנו רואים בכך זכות ואחריות להגיע לכל תלמיד ולהניע אצלו תחומי עניין חדשים והזדמנויות לחלום. נשמע בדיוק מה שיכול להתאים לנוער בסיכון? גם אנחנו חשבנו כך.

בתהליך הפיתוח של התכנית שמנו לעצמנו מס' כללי אצבע.

- מינון מדויק בין הדרכה פרונטלית לפעילות בכיתה
- חווית הצלחה אישית של כל תלמידה שחייבת להתרחש בכל שיעור
- לתת ערך אמיתי לעשייה של התלמידים בקורס באמצעות חיבור לעולם האמיתי, מפגשים עם אנשים וצרכים אמיתיים של השטח והקהילה הקרובה מתוך אמונה דרך זה התלמידות ירגישו מחויבות לקהילה ולא עוד מחויבות למסגרת ולבית הספר שבמידה מסוימת איבדו בה אמן.

- מתן כלים פרקטיים להתפתחות אישית ומקצועית של כל תלמידה.

במקביל לתהליך הפיתוח הבנו שהתכנית עצמה לא מספיקה ונדרשת כאן הדרכה מקצועית ומיומנויות הדרכה למדריכי התכנית. אנו מצרפים המלצות למדריכי התכנית לנוער בסיכון שיהוו עבורם קיום מנחים להדרכה משוחררת אמיתית וכנה שפוגשת את התלמידה באמת.

- **הכירו את התלמידים שלכם** - זה יכול להיות קשה לחלק מאיתנו, אבל בקורסים כאלו במיוחד, עשו מאמץ לזכור את השמות של כל התלמידים שלכם בכיתה. היכרות בסיסית עם כל תלמיד היא חשובה והכרחית לקשר האישי שהוא המפתח להגעה לליבו של כל תלמיד ובייחוד לתלמידים אלו.
- **תכילס** - קראו את מערך השיעור והבינו את מטרות השיעור. אם קשה לתלמידים שלכם הסברים פורנטליים או שהם מתקשים דווקא לעבוד בקבוצות- הסבירו לעצמכם מה הידע/ מיומנויות נדרשים בשיעור זה וחשבו על אסטרטגיה מתאימה לכיתה שלכם להעביר את הדברים.
- **אל תתפשרו** - שאלתם שאלה וקבלתם תשובה לא מדויקת? בררו עם אותו תלמיד מדוע הוא חושב ככה. אל תתביישו לבקש תשובות נוספות. כשאתם מסתפקים בתשובה/ תוצר /פרזנטציה /וכו ' בינונית- התלמידים מבינים שזו הרמה ולא מתאמצים. שימו לב לא לתסכל את התלמידים, זהו את הנקודה בה זה יותר מדי עבורו ואל תעברו אותה.
- **אווירה חיובית** - שדרו בכיתה אווירה חיובית, אווירה של הצלחות. שבחו תלמידים על הצטיינות והשקעה, והדגישו את יכולות התלמידים להגיע רחוק (באופן אותנטי וכנה- ולא באופן מוגזם שיפגום באמינות שלכם). לדוגמה- "איזה יופי של עבודה אלון!! הדגם יצא מדהים! אני רואה עוד כמה שנים את משרד האדריכלות שלך!!"
- **היו רגישים וכנים** - אחד המאפיינים הבולטים של נוער בסיכון הוא סנסורים רגישים חדים ויכולת לזהות חוסר כנות ברגעים ספורים, אל תפחדו מהתלמידים, הם סה"כ ילדים עם מזל קצת פחות טוב שסיגלו לעצמם דרכי פעולה פחות קונבנציונאליות להתמודדות עם בעיות. היו רגישים לצרכים שלהם, כנים עם דברים שאתם לא יודעים ובעיקר אל "תשחקו" דמות שהיא לא אתם.
- **תפתיעו** - תלמיד שרגיל להיות בצד של "הלא בסדר" או שמוציאים אותו החוצה יופתע לגלות שאכפת לכם מה הוא חושב, למרות שיתנהג שלא מזיז לו. תתנהגו באופן שונה מהצפוי: תלמידי שמתעצבן אל תתעצבנו גם תהיו רגועים ותשדרו את זה. תלמיד שאומר דברים שנשמעים טיפשיים תמצאו את הנכון שבהם, רגע של הפתעה אצל ילד הוא רגע שלא יחזור וזו ההזדמנות שלכם ללמד אותו משהו.

- **רלוונטיות -** אם קרה משהו ממש מעניין בסביבה של התלמידים, בעיר שלהם במדינה תשתדלו להיות בקיאים ואל תרגישו לא בנוח לשאול אותם שאלות ולהתעניין יחד איתם, אחת החוויות החשובות לתלמידים היא ללמד את עולם המבוגרים, תנו להם להיות שם ונהלו איתם שיח על נושאים שמעניינים אותם תוך ניסיון לחבר לקורס שאנחנו מלמדים.
- **אל תבטיחו בלי לקיים -** אם שיעור הבא אמורים לעשות משהו, הבטחתם לתלמידים שעושים את זה, אל תוותרו לעצמכם ולהם, הם יזכרו שהבטחתם ולא קיימתם. הקפידו להבטיח ולקיים או פשוט לא להבטיח.
- **יום עסל יום בסל -** יש חוסר יציבות בעבודה עם התלמידים גם מבחינת נוכחות סדירה בבית ספר וגם מבחינת התנהגות, לא להתרגש מעליות קיצוניות וירידות קיצוניות ברמת שיתוף הפעולה, הן מאד אופייניות.

